

Notat til Produktivitetskommissionen

I Håndværksrådet er vi dybt optaget af produktivetsproblemstillingen, og hvilken rolle vores medlemmer spiller i den sammenhæng. Derfor har vi over de seneste år stillet spørgsmål til vores medlemmer om deres arbejde med at forbedre produktiviteten i deres virksomheder. I 2010 svarede 53 pct. af de små og mellemstore virksomheder, at de havde taget skridt til at øge produktiviteten eller påtænker at gøre det. I 2011 var det tal 60 pct. Og i år har vi spurgt specifikt til, om virksomhederne har planlagt nye tiltag eller forbedringer det næste år.

Ifølge undersøgelsen svarer knap to tredjedele enten "ja" eller "påtænker at gøre det". Der er altså en stigende erkendelse hos virksomhederne af, at de er nødt til at arbejde med en bred palet af områder for at øge produktiviteten i deres virksomheder. Det drejer sig i høj grad om at skabe "smart vækst", dvs. højere vækst i totalfaktorproduktiviteten.

SMV'er arbejder hårdt på at forbedre produktiviteten

Spm.: I inden for hvilke af følgende områder planlægger din virksomhed nye tiltag eller forbedringer det næste år?

Kilde: Håndværksrådet, juni 2012

Eksperter har peget på, at det især er på totalfaktorproduktiviteten, at Danmark halter bagefter. I den henseende er det interessant at belyse, hvordan små og mellemstore virksomheder er med til at skabe produktivitetsvækst i samfundet.

I et engelsk paper¹ fremføres tre måder, hvorpå SMV'er i England over tid har bidraget til produktivitetsvæksten:

- 1) Små virksomheder fungerer som en rugekasse for innovation. Denne rugekasse-rolle er mest fremtrædende blandt mindre fremstillingsvirksomheder, som har mellem 5 og 9 ansatte.
- 2) En mindre vækstvirksomhed kan forstyrre *the cosy relationships* bygget op indenfor en branche og højne konkurrencen.
- 3) Nye markedsdeltagere konkurrerer med eksisterende firmaer og får dem, som klarer sig dårligt, til at forlade markedet.

At være konkurrencedygtig er *top of mind* hos ejerne af små og mellemstore virksomheder, da de ellers vil være lukningstruede.

Med jævne mellemrum bliver der offentliggjort analyser, hvori der bliver gjort meget ud af at sætte virksomheder i båse, eksempelvis med benævnelser som "lavproduktive" og "højproduktive", hvilket nemt fører til meget håndfaste konklusioner, hvor man brændemærker visse typer af virksomheder eller brancher.

Det vil vi i Håndværksrådet advare imod. I det hele taget skal man være varsom med at sammenligne markeder og brancher, hvor betingelserne er vidt forskellige.

I efteråret 2010² blev der i vismandsrapporten bl.a. peget på, at der var en overrepræsentation af personer med en videregående uddannelse i virksomheder med lav produktivitet, og at der kunne høstes en produktivitetsevinst, hvis denne førnævnte gruppe af personer i højere grad flytter fra (som der står i rapporten): "lavproduktive, små virksomheder til højproduktive, store virksomheder".

I Håndværksrådet mener vi, at tilgangen til problemstillingen er forkert. Den såkaldte lavproduktive, mindre virksomhed kan vise sig senere i livscyklussen at være på et højere produktivitetsniveau, så der er i det hele taget brug for en mere dynamisk og offensiv analyse, hvor der bliver stillet spørgsmålet: "Hvad skal der for alvor til for at gøre virksomhederne mere produktive?".

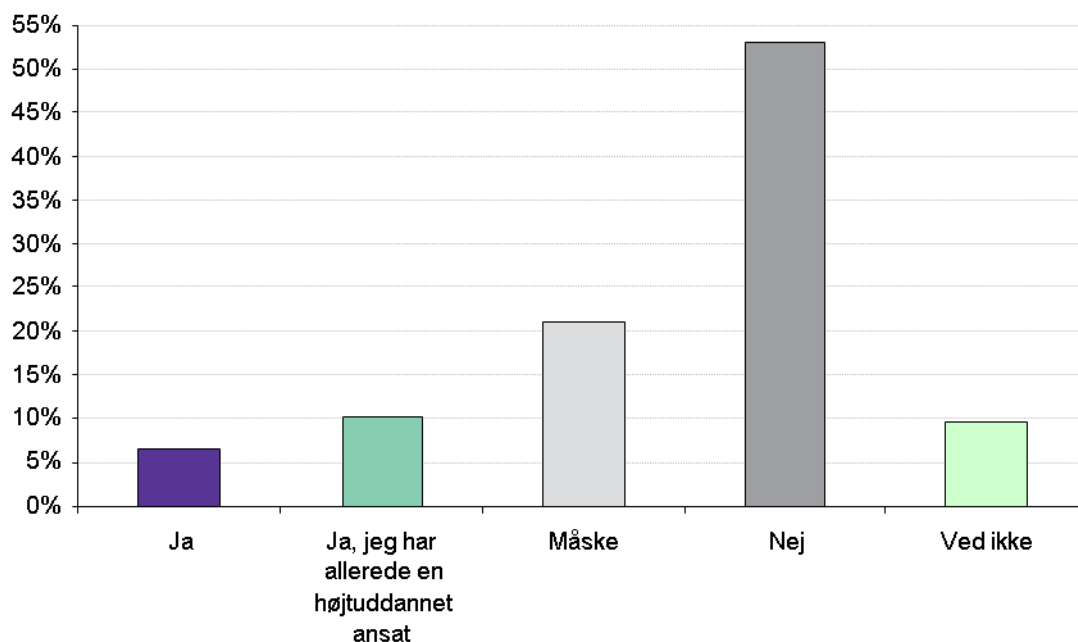
¹ Mole, Kevin. "Augmenting Productivity in SMEs". SBS report URN 02/1386 (2002), Warwick Business School.

² Dansk Økonomi, Efterår 2010. De Økonomiske Råd. 2010.

Og ja, flere højt uddannede til dansk erhvervsliv og specielt ud i mindre virksomheder kan være en del af svaret. I et arbejdspapir fra den Europæiske Centralbank³ bliver der peget på tre faktorer, som virkelig påvirker produktivitetsudviklingen i eurozonen. Én af dem er nemlig, at højt uddannede medarbejdere har en tendens til at øge produktiviteten. Derudover bliver der peget på, at investering i forskning og udvikling udløser en højere produktivitetsvækst. Og endelig fremhæves det forhold, at jo lavere den regulatoriske byrde er i et land, desto højere er produktiviteten.

Når det gælder de højtuddannede, er der flere undersøgelser, der dokumenterer, at små og mellemstore virksomheder, som har medarbejdere med lange uddannelser ansat, generelt er mere værdiskabende. Derfor arbejder vi i Håndværksrådet stærkt på at få flere SMV'er til at ansætte flere personer med længerevarende uddannelser og stærke kompetencer.

SMV'er holder døren på klem for højtuddannede

Anm.: Spørgsmål: Kunne du forestille dig at ansætte en højtuddannet i din virksomhed?

Kilde: Håndværksrådet, ultimo 2011

I Håndværksrådets medlemsundersøgelse, hvor vi har spurgt specifikt til dette emne, fremgår det, at der er et stort uudnyttet potentiale for at styrke kompetenceniveauet i SMV'erne. Næsten 40 pct. af de adspurgte virksomheder er i én eller anden grad åbne

³ Sondermann, David. "Productivity in the Euro Area, any evidence of convergence? ", ECB working paper (2012).

over for at ansætte en højtuddannet, mens kun hver tiende virksomhed allerede har gjort det. Dette tal stiger, hvis det er koblet til en tilskudsordning.

Samtidig viser den seneste undersøgelse fra Håndværksrådet, hvor der er over 700 respondenter, at de større virksomheder har flere højtuddannede. Det er selvfølgelig ikke overraskende, men det interessante er imidlertid, at det først er, når virksomheden har over 20 ansatte, at den sammenhæng er tydelig.

Det er værd at bemærke, at de områder, som SMV'erne arbejder med at forbedre i forhold til at blive mere produktive, klart rammer ind i højtuddannedes kompetencer. I den henseende er videnpilot-ordningen vigtig af flere grunde.

For det første giver den et skub til de SMV'er, som er lidt afventende med at ansætte akademikere, til endelig at tage skridtet og ansætte en medarbejder med lang uddannelse til at hjælpe med udviklingsopgaver.

For det andet giver ordningen især de ledige nyuddannede akademikere erfaring på arbejdsmarkedet. Og det vel at mærke på et tidspunkt, hvor det er blevet sværere for kandidater at finde beskæftigelse – også i den offentlige sektor.

Rådet for Teknologi og Innovation har evalueret videnpilot-ordningen for virksomheder, som har gjort brug af ordningen. Evalueringen viser, at der er stor sandsynlighed for, at bl.a. topinjen bliver forbedret, og at akademikerne bliver fastansat efter projektforløbet. Hele 63 pct. svarer ja til, at videnpiloten fastansættes. I Håndværksrådet er vi derfor ikke i tvivl om berettigelsen af videnpilot-ordningen.

Forskning og udvikling er meget afgørende for at skabe vækst på den lange bane. I forhold til traditionelle små og mellemstore virksomheder er det altafgørende, at ny viden oversættes, så det matcher virksomhedernes behov og er med til at skabe højere produktivitetsvækst.

Kompetenceløft af ledelsen i små og mellemstore virksomheder er også med til at skabe den nødvendige dynamik i virksomhederne og øge produktiviteten. I Håndværksrådet arbejder vi med denne problemstilling. Og der er ingen tvivl om, at hvis virksomhederne skal være mere effektive, så skal lederne arbejde med deres entrepreneurielle kompetencer. Disse kompetencer er bl.a. at have blik for virksomhedens muligheder i forhold til konkurrenter, at opbygge den rette kapacitet samt sætte og handle på vækstsmål for virksomheden⁴. Det er afgørende, at der sættes større fokus på vigtigheden af ledelse i forhold til drift, og at man støtter opbygningen af ledelseskompetencer hos (ejer)ledere.

Kvaliteten i hele uddannelsessystemet herunder ikke mindst erhvervsuddannelserne

---

⁴ Se Man, Lau & Chan. "Entrepreneurial competencies and the performance of small and medium enterprises: an investigation through a framework of competitiveness" I Journal of Small Business and Entrepreneurship (2008).

og folkeskolen er også væsentlig, hvis produktiviteten skal løftes. Problematikken har været kendt længe af de politiske beslutningstagere, men på trods af de mange intentioner for området, er kvaliteten ikke løftet tilstrækkeligt. Det er virkelig en barriere for produktionsudviklingen, som skal adresseres.

Bedre infrastruktur i form af hurtigere og smidigere fremkommelighed på især indfaldsvejene til storbyerne er i dag et stort problem, der koster virksomhederne og samfundet unødige omkostninger og tab af produktionsevne. Der er ingen tvivl om, at intelligente løsninger og investeringer i bl.a. en havnetunnel i København vil kunne give erhvervslivet et meget stort produktivitetsløft.

SMV'er er ofte tilbageholdne med implementering af IT redskaber. Det er omkostningsfuldt, uoverskueligt, og mange har svært ved at se de umiddelbare økonomiske gevinster ved nye IT- processer. Undersøgelser viser imidlertid, at der er meget store produktivetsgevinster at hente, hvis en større andel af virksomhederne indfører IT i én eller flere processer. I Håndværksrådet arbejder vi i forvejen på at udbrede IT til SMV'erne, men der er heller ingen tvivl om, at der vil kunne høstes meget store produktivetsgevinster på området gennem en større og koordineret indsats i forhold til SMV'erne.

Endelig er der den helt store "hurdle" lige nu: investeringsomfanget i virksomhederne eller rettere mangel på samme. Mange små og mellemstore virksomheder må opgive at gennemføre ellers sunde investeringsprojekter pga. manglende finansiering. Og det er virkelig en stor barriere for at kunne generere produktivetsvækst i fremtiden.